

Opomeneme-li několik propagandistických brožur, neexistovala až do roku 1990 v Československu jediná publikace, která by se zabývala Taiwanem. Vyšlo několik dějin Číny, většinou překlady z ruštiny, ale ty Taiwan ignorovaly.

Málokde se o Taiwanu psalo nezaujatě. V USA byl Čankajšek glorifikován a existovalo mnoho důvodů, pro které bylo lépe o Taiwanu a o tom, co se tam děje, nepsat. Mnozí, kteří napsali, jako na příklad nám dobře známý profesor Fairbank, autor *Dějin Číny*, měli problémy.

Pokud je mi známo, vyšla v SSSR před obdobím „glasnosti“ jediná solidní publikace o Taiwanu, Tober, F. A.: *Taiwan i jeho istoria, 19. vek.* (Moskva 1978), která se ale z pochopitelných důvodů zaměřuje na starší dějiny. Nebudeme-li se zdržovat několika pasážemi, které je třeba chápat jako povinnou daň době, kdy kniha vyšla, najdeme v této publikaci velmi hodnotné a dodnes nepřekonané informace o dějinách ostrova v 19. století.

Při studiu dějin Taiwanu se nemůžeme spoléhat ani na taiwanské materiály. Především nám jsou těžko dostupné. Až do roku 1990 neexistovaly žádné vzájemné styky a i v současnosti jsou kontakty dosti omezené v důsledku velké vzdálenosti a finančních nákladů. Navíc na Taiwanu až do roku 1990 existovala cenzura a četná tabu, která historiografické bádání omezovala podobným způsobem jako u nás. Nesmělo se psát o ničem, co by odhalilo prohnitost kuomintangského režimu na pevnině ani o příčinách porážky, přísné cenzuře podléhala situace na Taiwanu v letech 1945–1949 a praktiky prvního kuomintangského guvernéra Ch'en Iho.

Situace se změnila na konci osmdesátých let na Taiwanu stejně jako u nás. Teprve v posledním desetiletí minulého století vytvořila taiwanská politické reprezentace podmínky, které historikům dovolují psát o dějinách ostrova bez cenzury. Pominu-li čínsky psanou literaturu, která je z mnoha, především jazykových důvodů, těžko dostupná, mohu pro další studium dějin Čínské republiky na Taiwanu z literatury taiwanské provenience doporučit především publikaci *A History of Taiwan* – od historika a diplomata Hung Chien-chao. Kniha vyšla anglicky v nakladatelství Il Cerchio Iniziative Editoriali v Rimini v roce 2000. Zabývá se dějinami ostrova od dob nejstarších do konce 20. století.

V USA vyšla v posledním desetiletí řada publikací zabývajících se praktickými tématy souvisejícími s Taiwanem. Autory zajímá v první řadě ekonomika a obrana. Obecné dějiny Taiwanu jsou obsahem zajímavé publikace od Denny Roye: *Taiwan – Political History*, Cornell University Press 2003. Význam této publikace spočívá v tom, že jako první přehledně a objektivně zpracovává situaci, která vedla ke ztrátě prioritního postavení KMT v taiwanské společnosti.

Můj zájem o Taiwan se datuje od poloviny sedmdesátých let, kdy se mi náhodou dostaly do rukou tisky vydávané taiwanskými disidenty v USA. Zaujalo mě především zjištění, jak podobné problémy mají společnosti se zcela odlišným ideologickým nábojem pokud jsou svázány obdobnými totalitními režimy. Výsledkem mého dlouholetého zájmu o Taiwan se stala kniha *Taiwan – jiná Čína*, která z výše uvedených důvodů mohla vyjít až v roce 1991. Dnes je již v mnohém překonaná. Její určitá hodnota spočívá snad v tom, že byla prvním zdrojem obecných informací o Taiwanu v češtině.

Od té doby uplynula řada let a Taiwan přestal být velkou neznámou. V Praze sídlí Taipeiská kancelář, která vydává a distribuuje četné materiály, navázali jsme hospodářské i jiné kontakty a mnozí studenti sinologie i jiných oborů mají možnost na Tai-

wanu studovat. Mnozí z novinářů i lidí jiných profesí, kteří pobýli několik dnů na Taiwanu, pocítují potřebu podělit se o své dojmy s veřejností. Postřehy z Taiwanu od těchto autorů jsou bezpochyby hodnotné, coby emotivní vyjádření bezprostředních dojmů. Taiwanská realita je však příliš složitá na to, aby ji vystihl ten, kdo se jí delší dobu nezabývá. Proto literaturu tohoto žánru musíme číst s vědomím, že nemusí vždy obsahovat zcela správné informace.

Jiného rázu je publikace *Taiwan*, která vyšla v roce 2003 v edici Stručná historie států. Jejím autorem je pracovník Orientálního ústavu Vladimír Liščák, sinolog, který se profesionálně zabývá staršími dějinami Číny. Na této publikaci si velmi cením přehledného zpracování. Jednotlivé kapitoly jsou navíc doplněny konkrétními dodatky jako na příklad: – Geografická poloha Taiwanu a přilehlých ostrovů, – Nizozemští misionáři a roky jejich působení, – Guvernéři Východoindické společnosti, – Panovníci státu rodiny Chengů, – Čchingští guvernéři provincie, – Japonští guvernéři atd. Publikace obsahuje úplnou bibliografii knižních publikací a časopiseckých článků o Taiwanu vydaných v češtině, na kterou tímto odkazují.

1. ÚZEMÍ POD JURISDIKCI VLÁDY ČÍNSKÉ REPUBLIKY NA TAIWANU

Závazné informace k tomuto tématu nalezneme v taiwanské ročence *The Republic of China, Yearbook*, kterou každý rok vydává Vládní úřad pro informace. V ČR ji distribuuje Taipeiská hospodářská a kulturní kancelář se sídlem v Praze.

Výpravy mořeplavce Cheng Hoa (Čeng Che) se přímo netýkají našeho tématu. Blíže se o nich dočtete v *Informačním zpravodaji Česko-čínské společnosti Fénix 2/2002* v článku V. Liščáka: „Admirál Čeng Che a první cesta kolem světa“.

2. LIDÉ A JAZYKY

Aktuální informace k tomuto tématu je možno čerpat rovněž z již citované taiwanské ročenky nebo z taiwanského tisku. Jedná se o problematiku zcela aktuální a v mnoha bodech nedopracovanou. Neznám knižní titul, který by se jí uceleně věnoval.

1. Dramatický růst populace ostrova je patrný z následující tabulky:

Rok	počet ob.
1684	100 000
1905	3 939 751
1915	3 479 922
1925	3 993 408
1935	5 212 426
1945	6 560 000
1955	9 078 000
1965	12 628 000
1975	16 150 000
1985	19 258 000
1995	21 300 000

Převzato z Taiwan, New History, Armong 1999